

Ženy v české hudební kultuře 19. století

Českou hudbu 19. století proslavili především Antonín Dvořák, Bedřich Smetana nebo Václav Jan Tomášek.

V jejich stínu však často zůstávají ženské představitelky tehdejší hudební kultury – skladatelky, klavíristky, zpěvačky, pedagožky, libretistky, básnířky nebo kritičky. Některé z nich organizovaly hudební salony, pořádaly koncerty, vedly hudební školy, proslavily se i v zahraničí. Kromě toho byla česká kultura obohacena o koncerty zahraničních žen.

Seznamte se s deseti ženami, které byly významnou součástí české hudební kultury v 19. století.

Rytina Ludwiga Kühna podle malby Waltera Firleho (1891). Členové Uměleckého sdružení pro Čechy v Praze v roce 1899. [Österreichische Nationalbibliothek](#)

Jak na to?

1. Přečtěte si pozorně texty a vyberte správné odpovědi.
2. Na poslední stránce vyplňte do tajenky modře označená písmena ze správných odpovědí.
3. Řešením je dvouslovný název skladby Emy Destinnové.

1. Eliška Krásnohorská (1847–1926)

Eliška Krásnohorská byla básnířka a literární kritička. Přeložila také díla slavných spisovatelů (např. Alexandr Puškin a Lord Byron). Mimo jiné napsala texty pro čtyři opery Bedřicha Smetany (*Viola*, *Hubička*, *Tajemství* a *Čertova stěna*), operu Zdeňka Fibicha *Blaník* a cyklus Antonína Dvořáka *Písně na slova Elišky Krásnohorské*.

Otázka 1: Kdo vložil texty Krásnohorské do hudby?

- A) Bedřich Smetana
- B) Richard Wagner
- C) John Cage

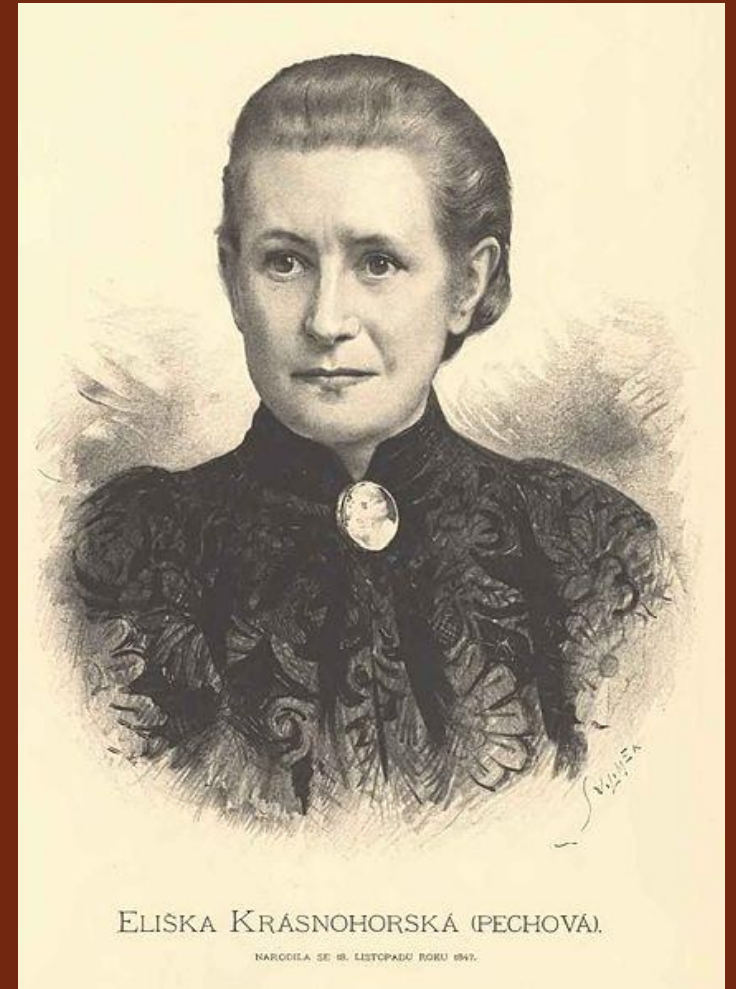

Foto: [Jan Vilímek](#)

2. Mathilde Ringelsberg (životní data neznámá)

O Mathilde Ringelsberg (Matyldě Ringelsbergové) je známo jen málo. Víme však, že v Praze vydala velké množství krátkých klavírních skladeb, které musely být primárně určeny pro neveřejné prostory (např. společnosti a salony). Mnohé z nich jsou určeny pro tance (například polku nebo mazurku).

Otázka 2: Mathilde Ringelsberg složila mnoho...

- A) oratorii.
- B) klavírních skladeb.
- C) kvartet.

3. Amalie Neruda (1834–1890)

Amalie Neruda byla klavíristkou a učitelkou hry na klavír. Pět jejích sourozenců bylo také hudebně činných: Wilma, Franz, Viktor, Marie a Olga. Amalie vystupovala samostatně nebo jako duo se svou talentovanou sestrou, houslistkou Wilmou nebo jako trio s Wilmou a bratrem, violoncellistou Viktorem. S rodinou žila velkou část svého života v Brně, kde vyučovala hru na klavír, ale příležitostně pobývala také ve Vídni (1845–1852). Jako klavíristka cestovala po celé Evropě.

Otázka 3: Amalie Neruda vyučovala hru na klavír v...

- A) Praze.
- B) Brně.
- C) Sydney.

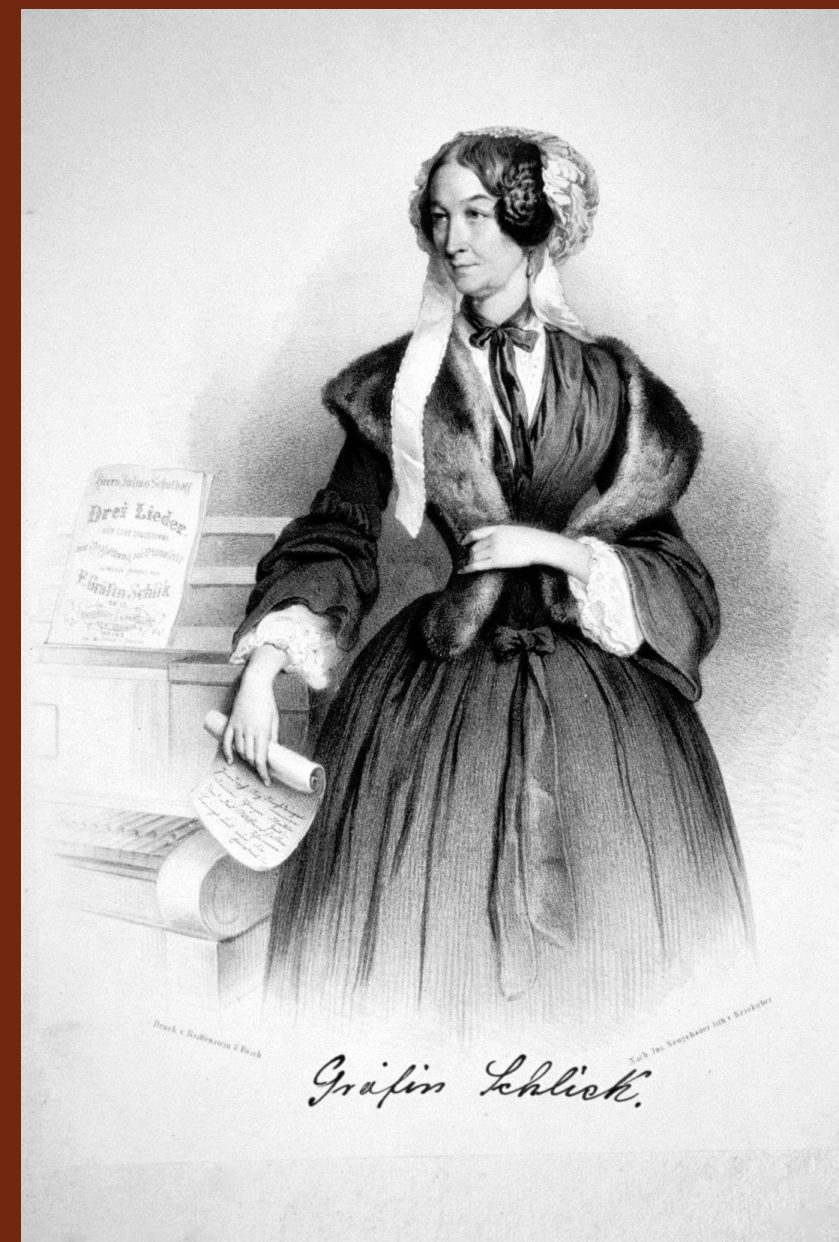
Wilma, Franz a Amalie Neruda
Sammlung Manskopf, [Goethe Universität Frankfurt](#), viz Annkatrin Babbe, [Sophie Drinker Institut](#)

4. Eliška Šliková (1790–1855)

Hraběnka Eliška Šliková strávila celý svůj život v Praze, kde hrála důležitou roli v sociokulturním kontextu města. Je známá svou velkorysou finanční a sociální podporou umělců, které shromažďovala ve svém salonu. Mezi ně například patřili Václav Jan Tomášek, Alexander Dreyschock, Franz Liszt, houslista Joseph Slavík, Louis Spohr a Clara Schumann. Šliková byla také vynikající klavíristkou a pořádala soukromé koncerty. Dále složila písně a krátké klavírní skladby, z nichž některé byly publikovány. Psala také poezii – Jan Bedřich Kittl a Diederich Krug využili pro své skladby některé z jejích básní.

Otázka 4: Eliška Šliková byla hraběnka a měla....

- A) kino.
- B) salon.
- C) divadlo.

Litografie: [Joseph Kriehuber](#)

5. Katharina Cibbini-Koželuch (1785–1858)

Katharina Cibbini-Koželuch se naučila hrát na klavír se svým otcem, českým skladatelem Leopoldem Koželuchem. Vyrostla ve Vídni a hrála v soukromých domech a na veřejných koncertech. Působila také jako skladatelka a učitelka hry na klavír a patřila do kruhu přátel Ludwiga von Beehovena. [Zde](#) si můžete poslechnout jejích *Six Valses* op. 6 (publikovaných v roce 1832; záznam pochází z roku 1978, klavírista: Rosario Marciano).

Otázka 5: Kde vyrostla Catharina Cibbini-Koželuch?

- A) ve [Vídni](#)
- B) v [Praze](#)
- C) v [Brně](#)

A. Moosbrugger, [Beethoven-Haus Bonn](#)

6. Ema Destinnová (1878–1930)

Emilie Věnceslava Pavlína Kittlová (známá pod pseudonymem Ema Destinnová, resp. Emmy Destinn) pochází z pražské rodiny se zájmem o kulturu. Na Pražské konzervatoři se naučila hře na housle a zajímala se také o literaturu, divadlo a zpěv. V roce 1897 debutovala jako zpěvačka v Drážďanech; ten debut byl tak úspěšný, že pak pět let působila ve Státní opeře v Berlíně, kde se zúčastnila německé premiéry opery *Dalibor* Bedřicha Smetany v roce 1904. Její kariéra ji zavedla do mnoha měst: kromě Drážďan a Berlína, do Vídně, Londýna, Paříže, New Yorku, Prahy a dalších měst. [Zde](#) si můžete poslechnout nahrávku úryvku z opery *Rusalka* Antonína Dvořáka z roku 1916.

Otázka 6: Ema Destinnová debutovala jako...

- A) zpěvačka.
- B) houslistka.
- C) klavíristka.

V Praze na Malostranském náměstí najdete pamětní desku (Foto: [Matěj Bařha](#)).

7. Marie Proksch (1836–1900)

Marie Proksch byla dcerou hudebního pedagoga Josefa Proksche, který v roce 1830 založil soukromou hudební školu. Marie byla mezinárodně známá jako pianistka a nějakou dobu strávila v Paříži hraním komorní hudby. Když se v roce 1862 nebo 1863 vrátila z Paříže, vyučovala hru na klavír v hudební škole svého otce. Po smrti Josefa Proksche převzala společně s bratrem Theodorem (1843–1876) vedení školy a již před smrtí bratra ji pak sama řídila až do konce svého života.

Inzerát z novin „Bohemia“, viz Annkatrin Babbe,
[Sophie Drinker Institut](#)

Otázka 7: Marie Proksch učila...

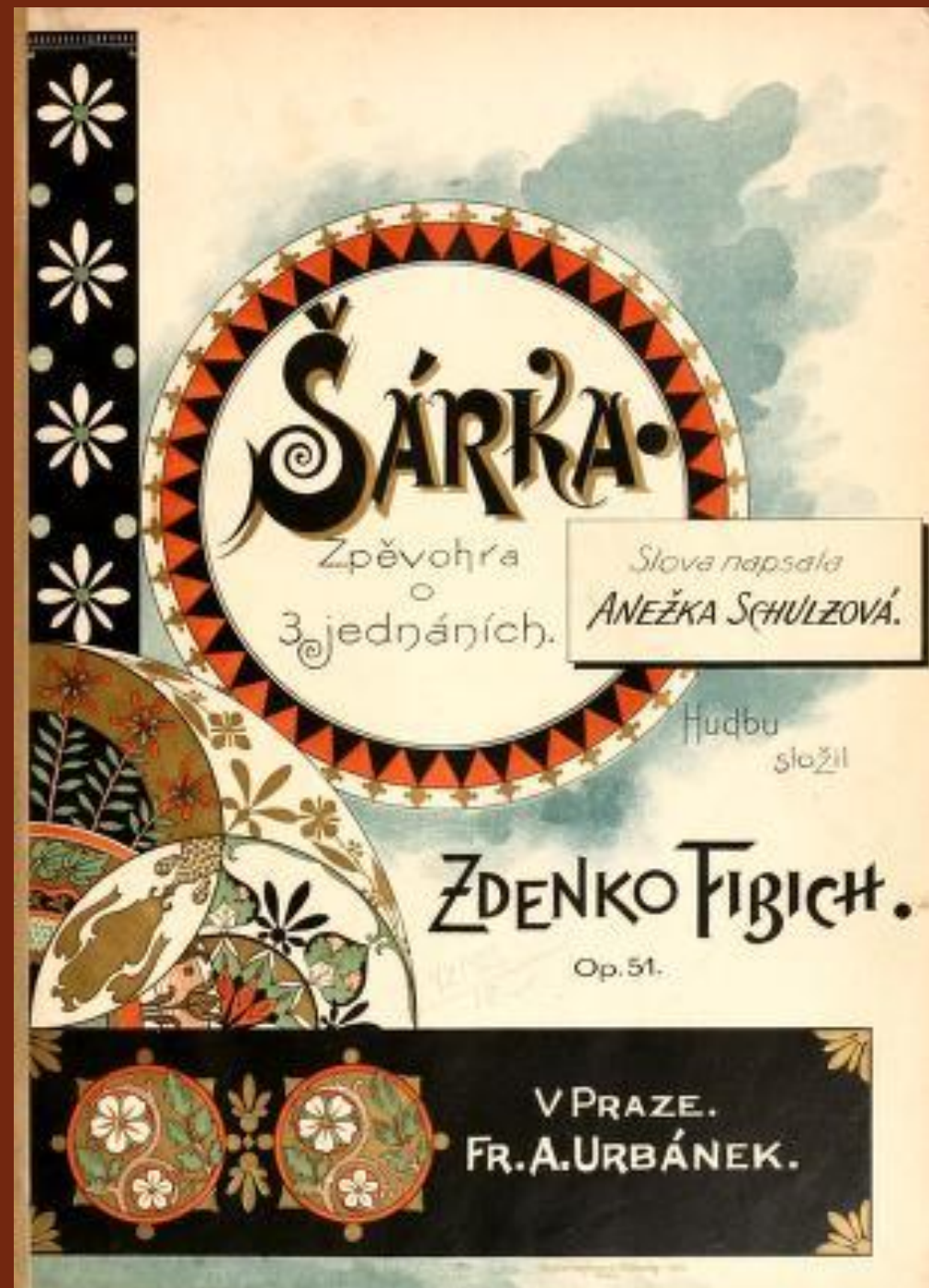
- A) jízdu na koni.
- B) hru na saxofon.
- C) hru na klavír.

8. Anežka Schulzová (1868–1905)

Anežka Schulzová byla spisovatelkou, divadelní a literární kritičkou. Studovala skladbu u Zdeňka Fibicha a napsala libreta pro tři jeho opery (*Hedy*, *Šárka*, *Pád Arkuna*). Publikovala pod pseudonymy Carl Ludwig Richter a Agnes Schulz. [Zde](#) si můžete poslechnout ukázkou z opery *Šárka* (s Alenou Míkovou jako Šárkou).

Otázka 8: Šárka je...

- A) dramatické hudební dílo.
- B) cyklus písní.
- C) symfonie.

9. Clara Schumann (1819–1896)

Clara Schumann nebyla Češka, ale několikrát navštívila Prahu, kde měla úzkou síť kontaktů. Byla pedagožkou, klavíristkou a skladatelkou. První koncerty uspořádala v Praze v roce 1837 ve věku 18 let. V letech 1846/47 se během cesty do Vídně vrátila se svým manželem Robertem Schumannem do Prahy. V Praze odehrála několik koncertů a byla uvedena do zdejší společnosti hraběnkou Šlikovou. Schumannovi také navštívili pražské osobnosti v Drážďanech a v Lipsku. Clara Schumann se později vrátila do Prahy a hrála hudbu Roberta Schumanna na svých koncertech i po jeho smrti.

Otázka 9: Za koho byla Clara Schumann vdaná?

- A) Richard Wagner
- B) Robert Schumann
- C) Johannes Brahms

Litografie: [Julius Giere](#)

10. Marie Schipek (životní data neznámá)

O biografii Marie Schipkové není známo mnoho. Vyrůstla ve Vídni, kde také chodila na hodiny hudby. Obohatila však významně pražský hudební život. V 19. století noviny informovaly o Marie Schipkové jako zakladatelce ženské hudební skupiny (původně kvarteto, které postupně rostlo). Se svou kapelou hrála také v Praze v roce 1871.

Otázka 10: Co vytvořila Marie Schipek?

- A) mužský sbor
- B) ženská hudební skupina
- C) jazzová skupina

Ženská hudební skupina Marie Schipkové kolem roku 1885, viz Annkatrin Babbe, [Sophie Drinker Institut](#)

Tajenka:

Z _ _ _ _ _ S _ _ _ _ _

Děkujeme za váš zájem o ženy v české hudební kultuře 19. století.

Ženy zde zmíněné jsou pouze několika namátkovými příklady, v naší historii jich však nalezneme daleko více.

Kromě zde citované stránky [Sophie Drinker Institut](#), doplňující informace k tématu najdete například na těchto stránkách: [Český rozhlas Vltava](#) a [The Kapralova Society](#).

Chcete se dozvědět více?

Workshop na toto téma je plánován v Ústavu dějin umění Akademie věd ČR v říjnu 2020. Workshop se bude konat v Muzikologické knihovně Ústavu dějin umění Akademie věd ČR na Puškinově náměstí v Praze 6. Více informací naleznete [zde](#).

Muzikologická knihovna, Oddělení muzikologie,
Ústav dějin umění Akademie věd ČR
© Stanislava Kyselová, Akademický bulletin